

VYJÁDŘENÍ KONZULTANTA K DIPLOMOVÉ PRÁCI VÍTA ZEMANA

PRÁCE S IRONIÍ

Pokud se to dá Vítkovi Zemanovi věřit (a Vítkovi Zemanovi se věřit dá), rozhodl se psát o ironii proto, že ji sám ve společenském životě obtížně rozeznává a ještě obtížněji uplatňuje, což ho činí terčem nejapných vtipů (řekněme přímo ironických poznámek). To je zřejmě motivace silná, ale samo psaní rozhodně neusnadňuje, neboť je v ní přítomna jak ctižádost co nejobjektivněji prozkoumat pojem i jev, popsat je a oddělit od pojmů a jevů, s nimiž se často vyskytují pohromadě a bývají s nimi tedy zaměňovány, tak touha najít a rozeznít ironickou strunu v sobě samotném, v kontaktech s okolím i ve vlastních pokusech autorských.

Pracoval soustředěně a samostatně, takže se konzultant mohl omezit na počáteční spoluúčast při mapování sledovaného území s upozorněním na několik bílých, totiž pozapomenutých či snadno přehlédnutelných míst – a potom až na závěrečné doplňky a posuny akcentů či odstínů, které v žádném případě nezpochybňovaly Zemanovu koncepci, natož aby ji nahrazovaly koncepcí pana profesora.

Promyšlený, na poměry katedry obsáhlý, bohatou literaturou podepřený a pečlivě redigovaný text má tři hlavní kapitoly: *Prvotní rekognoskace*, *Ironie sub specie philosophiae* a *Osvojování si ironie*. V první kapitole si autor uvědomuje, co všechno ironie není a co by tedy být mohla, ve druhé hledá, jakých prostředků ironie používá a co tím sleduje, respektive jakých účinků tím dosahuje. A třetí kapitola je rekapitulací a reflexí vlastních diplomantových zkušeností s ironií v kontextu dialogického jednání a autorského čtení i psaní. Následuje dokonce dvojí inventura učiněných zjištění (*Conclusio a Závěr*) a řada příloh: autorských textů, jimiž je pisatelův zápas s ironií a především o ironii s větší či menší názorností ilustrován.

Sám fakt, že se Vítek Zeman do tohoto zápasu pustil, považuji za hodný úcty. Je ovšem zcela přirozené, že si v něm zatím vede přesvědčivěji tam, kde se může držet autorit, termínů a

postupů osvojených dosavadním filosofickým studiem, než tam, kde poněkud úzkostlivě nahlíží do své vlastní dílny a snaží se zahlédnout stopy zvoleného tématu. Stručně řečeno, Zeman prostě ironik není, což ho ovšem vůbec nediskvalifikuje jakožto analytika (tím méně jako kritika) ironického životního a autorského postoje. Vnáší to dokonce do jeho textu značné a ustavičné napětí mezi tématem a stylem, jakým se tu o ironii pojednává. Zde se konzultant musí přiznat, že při četbě některých krvavě, nebo spíš akademicky vážných a vyvážených souvětí vzrůstalo se v něm podezření, že si z něho (a z každého případného čtenáře) autor dělá srandu. Krajiní pozornost, s níž se tu ze všech stran zkoumá ironie jako námět, v kontrastu s téměř naprostou nepřítomností ironie (ba i jen humoru) v autorově výrazu působí nemalým kouzlem nechtěného, anebo chtěného a dobře maskovaného, jak to známe z virtuosních výkonů Bustera Keatona nebo Jiřího Šlitra.

Ale ať už o tom kouzlu autor ví, nebo neví, můžeme mu dodat sebevědomí připomenutím, že v české, ba ve středoevropské (nebo rovnou rakouskouherské) kultuře má sice ironie mimořádný význam (stojí tedy za to ji studovat a učit se s ní zacházet), nemenší význam tu však odedávna měl i její protějšek, totiž starý dobrý soucit. Jestliže například v české literatuře ironii jakožto kulturu odstupu představují (namátkou) Karel Poláček nebo Jaroslav Durych, na druhém pólu najdeme (opět namátkou) Jana Čepa nebo Jiřího Ortena s jejich kulturou empatie. Jsem si poměrně jist, že Vítka Zemana, byť bude ironii studovat sebepilněji, přitáhne si nakonec ten opačný pól soucitu, ježž ironie (i správně a včas pochopená) nikdy nepřestane uvádět do rozpaků.

Práci samozřejmě doporučuji k obhajobě a k vysokému ohodnocení. Jedním s témat rozpravy může být otázka, zda práce splnila svůj účel pro autora samotného, tedy zda a jak se jeho smysl pro ironii proměnil, našel, vytříbil atd.

V Praze dne 6. a 24. srpna 2020

Přemysl Rut